

ספרי היהלום

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
משיגוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערמאן שליט"א
פרשת ראה

שבת קודש אכסוף נעים שבת בקרובית השבת וסגולתה

מברדיטשוב זי"ע, מבני אותו דור דעה של אור שבעת הימים רבנו הבעל שם טוב הקדוש, אשר לצד צדקותו המפלגה ועבודתו הגדולה, היה נודע ומפורסם בקיום מצות הכנסת אורחים שהיה מהודר בה עד מאד.

בביתו התקין רבי ליבר חדרים מיוחדים שנועדו לקבל את פני האורחים בסבר פנים יפות. החדרים היו מוכנים עם מטות מוצעות בכרים וכסתות נקיים, כשהדלת פתוחה תמיד לכל אדם: עובדי אורח ממרחקים ובני העיר ברדיטשוב, סוחרים שהגיעו לעיר לצד עניים ואביונים מרוזים, אנשים מכובדים וארחי פרחי.

מלבד מקום השינה הנוח היו האורחים מוזמנים להיטיב את לבם בסעודות גדולות ומכובדות שהוגשו לפניהם כיד המלך בשפע ובהרחבה, עד שהיו שהפכו את מקום האירוח מדירת עראי לדירת קבע, והיו גרים שם שבועות ארוכים וחדשים רבים, כשכל צרכיהם נתונים להם בסבר פנים יפות.

ויהי היום, ישיב רבי ליבר עם בני משפחתו, ויפתח את פיו בשבח הוודיה לבורא עולמים על אשר זכה להדר במצוה זו בכל נפשו ובכל מאו, וירבה במלים על הזכות הגדולה אשר נפלה בחלקו. ובתוך הדברים התבטא ואמר: "ברוך השם שעלה בידי לקיים את המצוה לכל פרטיה ודקדוקיה, על כן גם בעולם העליון לא אבוש עם מצות הכנסת אורחים שקיימנו, אפילו לנוכח זקננו הגדול אברהם אבינו עליו השלום".

צדיקים ממדקדק עמם הקדוש ברוך הוא כחות השערה, ודברים אלו, על אף שנאמרו מחמת גדול התלהבותו מקיום המצוה, ומפיו של צדיק נשגב ונורא, עוררו קטרוג גדול בשמים, כיון שבאמת אין ערך למעלתו של אברהם אבינו, מי ידמה לו ומי ישוה לו, ומדבריו של רבי ליבר משמע היה שיש מי שגדול עליו במעלה חלילה.

כיון שכך נשמע מפיו, גזרו בבית דין של מעלה על רבי ליבר שלא יוציא שנתו.

כיון שנועד הדבר לאלוהי הנביא זכור לטוב, היה מבקש להמתק את הדינים מעליו, והתניב בפני בית דין של מעלה בדברי סנווריה עליו, ואכן עלתה בידו להמתק מעט את פסק הדין.

אמנם לפי שכבר נגזרה הגזרה, יצא הפסק מבית דין של מעלה שאלוהי הנביא כבדו ובעצמו ירד אליו מהשמים לנסותו במצוה זו של הכנסת אורחים, ואם יצליח רבי ליבר לעמוד בנסיון יבטלו

יראה ושיקמה

שעת הסעודה יש בה יחודים עלאיים, ותיקונים נשגבים נעשים על ידה בעולם העליון, ויש להקפיד על כבוד ודרך ארץ בשעת האכילה כראוי לאוכל על שולחנו של מקום.

בענין זה סיפר הרב הקדוש רבי שאול ידידיה אלעזר ממודיץ זי"ע, שאביו, הרב הקדוש רבי ישראל זי"ע בעל 'דברי ישראל', הקפיד שישורו שקט מוחלט בעת עריכת שולחנו הטהור בשבת קודש. ארע ובשבת פרשת תרומה התאספו אנשים רבים אל השולחן ומטבע הדברים הופר השקט כמה וכמה פעמים בקולות שיחה רמים. נסיונותיהם של ראשי החסידים לשמר על השקט לא עלו יפה, והתמולה גברה מרגע לרגע.

אז אז פתח הרבי את פיו הקדוש ואמר: בפרשת השבוע נאמר (שמות כה כג-כה) 'ועשית שלחן עצי שטים... ועשית לו מסגרת'. ויש לומר בדרך רמז: כאשר תעשה את השולחן לפני ה', הוא השולחן הקדוש של סעודת שבת, 'ועשית לו מסגרת' על הפה, שלא תשוחח אז בדברים בטלים, כפי שנאמר בכתוב (ישעיה נח ג') 'ממצוא חפצך ודבר דבר' (ישא ברכה כ"ה, לקוטים עמ' רפז).

אומץ לסעודה

ומכיון שסעודת השבת כמוה כשיבה על שולחנו של מקום, יובן ביותר המנהג הקדום שנהגו בו בכל תפוצות ישראל להדר ולהזמין אל סעודת השבת אורחים שיסבו על השולחן. ויש שהפליגו בכך והקפידו מאד לכל ישוב לסעודת השבת בגפם, ללא אורחים.

שכן הכנסת אורחים גם היא כהקבלת פני ז"ל במסכת שבת (קכז). שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה. ומעניין ביותר שדברי חכמים בחשיבות מצות הכנסת אורחים נסובים בגמרא על אודות הכנת מקום לקבלת האורחים בשבת קודש.

המקור לחשיבות מצות הכנסת אורחים נלמד מאופן התנהגותו של אברהם אבינו, עליו השלום, כשרץ לקבל את פני אורחיו על אף שהשכינה היתה עומדת כנגדו.

בהקשר לכך מסופר דבר נפלא על אחד מהצדיקים שדקדקו עמו מן השמים על שלא נזהר בלשונו, והיה משמע מדבריו קצת חסר כבוד למצות הכנסת אורחים שנעשתה על ידי אברהם אבינו.

היה זה הרב הקדוש רבי ליבר הגדול

על התורה

שלהבות קודש והגינות חכמה
עפרשת השבוע

לראות את העקב

פירש הגאון הקדוש האביר יעקב זיע"א את סמיכויות פרשיות עקב וראה, שעל האדם לראות את העקב, דהיינו התכלית והסוף, שזהו העולם הבא, ולכן יש לו לבקש ולחפש להרבות בתורה ובמצוות בעולם הזה כדי שהם יעמדו לו להנאה אמיתית בעולם הבא, ולא להתעסק בהבלי העולם הזה שאין בהם תכלית.

ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם': יש לרמוז מלת 'עקב' הנאמרה בפרשה הסמוכה לה עם מלת 'ראה'. וכך אומר: 'ראה' - עקב, כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא שאתה הולך לו, שהוא עולם קבוע. שאין טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה יש לו בזה. לכן העיקר הוא, כי מה שמבקש האדם הוא הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו נהנה ממנו, מה תועלת כל באסיפתו, לזה אמר 'ראה' - עקב, דהיינו, ראה האחרית שהיא עקב, שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה ולראות מה יהיה בסוף.

בספרו 'שמירת הלשון' (שער התורה פ"ד בהגהה) כתב רבינו החפץ חיים זיע"א: ושמעתי מעשה על גביר אחד ובעל עסקים גדול, שפירש עצמו לגמרי מהבלי עולם לעסוק בתורת ה' יומם ולילה. וחברו עליו אחיו ובית אביו ואנשי ביתו להחזירו לעניניו הראשון, ולא הסתא און להם, ונתיאשו ממנו.

ושאלוהו האנשים המכירים אותו מכבר לעסקן גדול: באיזה אופן פעל בעצמו שלא להטות און לצעקת אנשי ביתו.

ויען ויאמר אליהם, התבוננתי במה שאמר חז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממתי עצמו עליה שנאמר וגו', ופירשו: כאילו כמר מת. והיינו שיתבוננו בעצמו כאלו כבר גמר כל עסקיו שהיה בכוחו, וגם גמר בהם את ימי חייו, והביאוהו לדין לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא על כל העניינים שכלה בהם את זמנו להבל ולריק, ויצא חייב בדין של מעלה. והוא צועק: אוי לי וי על רוע מעשי ועל רוע עיני.

ואילו בתוך כך הרשוהו שירד תיכף לעולם הזה ויעשה תשובה, בודאי לא היה מתעצל אפילו רגע אחד מזה, ולא היה מטה אזנו כלל לידע מעסקי ביתו. ואם כן יחשוב האדם בעצמו לפי עונותיו שהיה ראוי לו למות מכבר, ואם אחרי המוות היה הקדוש ברוך הוא עול על כל העניינים שכלה בהם לו רשות שיחזור בתשובה, בודאי לא היה מתרפה מזה אפילו רגע אחד.

אם כן, מה היזק עושה לו הקדוש ברוך הוא שהוא מאריך את ימי חייו? כדי שיעשה

תשובה בחייו ממש, בודאי צריך לזרז את עצמו בכל כחותיו לעשות תשובה על עונותיו, וללמוד התורה תמיד, ועל כל פנים להיות לו עת קבוע תמיד לתורה, ולא להטות און כלל למי שרוצה להפריעו מזה.

ראית פני הנדבך

פירש הרב הקדוש רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א בספר 'ברכת משה' את הפסוק (דברים יא כ-כז): 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום', על פי המסופר על הרב הקדוש רבי אברהם המגיד מטריסק זיע"א, שפעם בעת עריכת שולחנו הטהור ציוה שיגביהו אותו על כסאו. ואמר להחסידים שיתבוננו היטב בדמות צדיק הדור, כי ראית פני הצדיק היא סגולה ליראת שמים. וכן אמר להם משה לישראל: 'ראה אנכי', הסתכלו עלי, וזה יהיה סגולה שיתקיים בכם 'את הברכה אשר תשמעו', כי יהיה בכם יראת שמים.

פעם, שלח הרב הקדוש רבי יוחנן מטאלנא זיע"א כמה אנשים בשבת אחר הצהריים שילכו רגלי מבית וגן לבית המדרש גור, אל הרב הקדוש הלב שמחה זיע"א, כשהוא אומר להם: בודאי בשבת זו יהיה פתוח לעבור ותזכו לראות פני צדיק הדור, שנאמר 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה', זו היא הברכה הגדולה ביותר שיכולים לראות פני צדיק הדור.

התנצל הרבי ואמר: אני קצת קשה עלי ההליכה, האמינו לי פעם הלכתי הרבה מאוד, לא חסכתי הזדמנות לראות את הרבי.

באמצע עריכת שולחנו הטהור לביל שבת אמר הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א, כי שמע כרוז מן השמים שכל מי שהוא בדורו של המגיד הקדוש מקוֹנֵץ זיע"א וזכה לראות את אור פניו, מובטח לו שיזכה לשכר גדול ונפלא.

באותו מעמד נכח תלמידו הרב הקדוש רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, הבני יששכר, והוא לקח את הדברים אל לבו, ועוד באותו יום החליט לצאת לקוֹנֵץ להשיע עניניו מזיו פניו של המגיד הקדוש.

עם זאת השבת נטל ברכת פרידה מרבו ויצא לקוֹנֵץ. בהגיעו אל בית המגיד, מצא אנשים רבים מכונסים סביב למיטתו של המגיד, כי עקב חולשתו הגדולה לא היה בכוחו לעמוד על רגליו. קשה היה לו להבני יששכר להדחק בין האנשים כדי להגיע סמוך למיטת הרבי. על כן תמך רגלו האחת בזו שבכוחו ואילו בידו השנייה נאחז בערפו של אחד העומדים, וכך הצליח להתרומם מעל האנשים ולהתבונן היטב בפניו של המגיד הקדוש.

אותו רגע פקח המגיד הקדוש את עיניו

את גור דינו הקשה וימירוהו בעונש קל, לפי יהיה עליו לגלות במשך שנה שלמה, ונע נד יהיה בארץ. אך אם לא יצליח לעמוד בנסיון, תחלקים הגזרה הקשה ככתבה וכלשונה ולא ישלם שנתו.

הגיע יום ערב שבת קודש, רבי ליבר כבר לבש את בגדיו לכבוד שבת קודש ופניו כפני מלאך ה' צבאות, והנה אליהו הנביא בא לקראתו, כשרבי ליבר כמוהו אינו יודע מי הוא העומד לפניו.

בדמות של איש עני ואביון, שכור כלוט ומזוהם ביותר, הגיע אליהו הנביא. בגדיו קרועים ובלויים, וכל גופו מדיף ריח בלתי נעים בעליל.

האורח המשנה נכנס לבית והודיע בקול רעש גדול כי רצונו עכשיו לאכול ולשתות שכן הוא רעב וצמא מאד.

חרד רבי ליבר לקראת האורח, נפנה מכל עסקיו והכנותיו לקראת שבת מלכתא, וקם לשאת את האורח ולכבדו ביותר. קערה רגל עם מיני מזונות ופת הבאה בכיסנין הציץ לפני האורח, מנה יפה של דגים ממולאים ואף בקבוק יין שרף משוכח.

"טעם נא מן המאכלים כעת, וכשתשוב נפשך נפנה לילך יחדו לחפילת מנחה וקבלת שבת", אמר בפנים מאירות לאורח מעורר הסלידה.

האורח התנפל ברעבתנות רבה על המאכלים וכעבר רגעים מספר לא נשאר מהם שריד ופליט.

אלא שעדיין לא נחה דעתו ממינועט המאכלים שהוגשו לפניו, ובקול רם הודיע על תאותו לסעודה של פת לחם אשר לבב אנוש יסעד, ואף לא לו במיני תרגימות בלבד. בד בבד הביע האורח את שביעות רצונו מטעמם של הדגים הממולאים וביקש להביא לפניו את הקדרה הגדושה בדגים, לצד בקבוק יין שרף שיסיע לו להחליק את המאכלים אל גרונו.

מהר רבי ליבר לעשות רצונו, והגיש לפניו חלה שחומה וגדולה שהוכנה ללחם משנה יחד עם קדרת הדגים ובקבוק יין שרף. בפליאה הביט כיצד ברגעים ספורים ממש האורח מכלה אותם, בבחינת מה שנאמר בכתוב (משלי כ ג) 'התעריף עניך בו ואיגנו', ועדיין הוא מצעק ומכריז שהוא רעב מאד וכלתה נפשו לאכל משאר מאכלי השבת.

בעוד רבי ליבר מהרהר אלו מאכלים בידו להגיש לפני האורח שכחו וגבורתו בפיו להשמיד ולאבד מאכלים ומשקאות כגודו חיילים שכירי חרב, לא המתין ההלך, קם ממקומו ונגש אל התנור, ממנו הוציא את הפשטידה הגדולה והריחנית שהוכנה לסעודת הלילה.

האורח הבלתי קרוא לא הסתפק בכך, אלא הוסיף ולקח עמו כלאחר יד את קדרת העופות אל השולחן אותו הפך לבסיס זליה, תוך כדי שהוא מהלל בקול את טעמם הטוב. ברגעים ספורים עשה כלה בפשטידה שהוכנה לאורחים כה רבים, והפך את העופות לגל של עצמות.

משגראה היה כי האורח בא לידי רגיעה מסיימת לאחר כמויות המאכלים והמשקאות שהכניס אל פיו, נסה רבי ליבר לבקש כי יזיל לבוא עמו אל בית הכנסת להתפלל.

רעיון משונה שכזה לא עלה כלל על דעתו של האושפיץ שהודיע לרבי ליבר בשפה ברורה שהוא עייף מהדרג עד מאד, ועיפיותו גברה עוד יותר לאחר 'עבודת האכילה' שעסק בה עד עתה. מבקשו הוא שיציע לפניו מטה עליה יוכל לתת תנומה הגונה לעפעפיו.

החזה רבי ליבר לאורח על מטה מוצעת בחדר האורחים, אך זה האחרון נעלב למדי. "לישון עם כל הארצה-פרחי מציע אתה לי?" שאל בנימה פגועה.

"את מטתו של בעל הבית מבקש אני!" הודיע בצורה ברורה.

רבי ליבר הבליוג והתעלה מעל עצמו כשנטל את האורח לחדרו והציע לפניו את מטתו שלו, אלא שאז התעלה גם האורח הגס לעצמותו, ולחדרתו של בעל הבית הטיל את עצמו על המטה הנקיה עם כל מלבושיו המרובבים ומנעליו המלוכלכים בטיט ורפש.

כשקול נחרתו של האורח נשמע בעוז בחלל הבית, יכול היה רבי ליבר סוף סוף ללכת לבית הכנסת להתפלל.

בינתיים פנו בני הבית לבקש מהשכנים ממאכלי השבת, כיון שהאורח אכל את כל מה שהכינו ולא נותר להם במה לכבד את השבת.

כששב רבי ליבר מבית הכנסת, הקיץ האורח משנתו העמוקה באורח פלא ונטל את חלקו בראש בין המסובים, כאילו לא הכניס דבר מאכל לפיו זה עדן ועדנים.

בבוקר השכם, עוד בהיותו במטתו החל האורח לצווח ככרוכיא על היותו רעב ככלב וכי רצונו לאכול זה עתה, שאם לא כן הנה נפשו יוצאת והקולר היא תלוי בצוארם על שהרעיבוהו!

כיון שרגיל היה רבי ליבר באורחים בלתי קרואים שבאו לשבת בביתו ברגעים האחרונים של ערב שבת, מוסכם היה בינו לבן אחותו, ר' גרשון המוזג, שיכין עבורו לקראת שבת כמות גדולה של מאכלים: חלות אפיות, דגים גדולים ועופות שלמים, מדי שבוע היה רבי ליבר נותן לאחינו סכום של שמונה-עשר זהובים כדי שיכין מאכלים אלה וישארים לעת עתה בביתו, וכך היה התנאי ביניהם: אם יבואו אורחים סמוך לשבת ולא יאזן פנאי להכין מאכלים בעבורם, יהיו מאכלים אלו מוכנים מבעוד יום לצרכם, ואם לא יאכלו אלו בשבת, יהיו מזמנים לכבוד סעודת 'מלוה מלכה'.

אורח שכזה הוא בודאי סיבה הגונה להביא את המאכלים מר' גרשון המוזג, חשב רבי ליבר, ותכף שלח להביא את כל המאכלים אל ביתו ולהגישם לפני האורח.

ואכן כך היה, האורח אכל את כל שהוגש לפניו ותכף חזר למטתו - מטת בעל הבית שאזה לו, והמשיך בשנתו העמוקה.

קביעות היתה לרבי ליבר לדרוש בבוקרו של יום השבת, לפני קריאת התורה, בדברי אגדה המשיבים את הלב. גם באותה שבת דרש כדרכו, אלא שבסיום הדרשה הוסיף דברים בנימה אישית וסיפר למתפללים כי בביתו מצוי אורח חשוב מאד, וכדי לכבדו כהוגן הרי הוא פונה ומבקש מכל מי שיש בידו מאכלים ומשקאות שיזיל בטובו להביאם לביתו, לבל יחסר לאורח כלום וישביע עצמו כאות נפשו.

השומעים התפלאו מאד: מי הוא זה אותו אורח חשוב שלא הגיע עם מארחו להתפלל בבית הכנסת? אולם לא הרהרו אחר דבריו של רבי ליבר, ואחר התפילה מהרו לביתם והביאו מאטב מאכלי השבת: פשטידות מפוארות מעשה קדרה ומאפה תנור, קדרות חמין מלאות בתפודים ובמיני קטניות המעלים ריחם, ואף בקבוקי יין מתוק ויין שרף.

כיון שראה רבי ליבר שהשולחן מלא ב'משלוחי המנות' שהגיעו אליו, שלח להזמין את האורח להצטרף עמהם לסעודת שבת.

האורח בא בבהלה גדולה וידי יפות לאכול ולשתות בלי כל הפסק, ועדיין היה קורא ואומר: "רחמנו עלי כי רעב אנכי! מה לכם ואתם מחמירים עלי עד כזית ועד כביצה, בעוד נשמתי עומדת לפרוח מרעב? אל תחססו והגישו אל השולחן אכל בעין יפה ובמדה טובה ומרובה, וכולי האי ואולי אשאר בחיים".

הפעם אכל האורח כמויות כאלה עד שבשעה שחזר למנוחתו במטתו של המארח רבי ליבר, כבר לא היה מסוגל להכיל אותם, והחל להקיא עד שכל הבית היה מלא בלכלוך מצחין.

הריח היה נורא, ולא היו יכולים לנקות את הבית כראוי מחמת יום השבת. למרות זאת המשיך האורח ותבע לאכול גם בזמן סעודה שלישית, ושוב הקיא מה שאכל.

לאחר הבדלת ביקש האורח לשוחח עם רבי ליבר ביחידות.

באותה שעה גילה לו האורח שהוא אליהו הנביא זכור לטוב, ואף סיפר לו על פסק הדין שיצא עליו בבית דין של מעלה על אשר חטא בלשונו.

מחמת שעמד בנסיון ולא כעס במשך כל יום השבת, ולמרות כל המאורעות השונים והמשונים שבאו עליו עשה את כל בקשות האורח בסבר פנים יפות, זכה ונתבטל ממנו עונש המיתתו, אך עדיין יהיה עליו לרצות את העונש האחר שנגזר עליו: גלות של שנה שלמה, במהלכה לא ילון שני לילות רצופים בעיר אחת, חוץ מבשבתות ובימים טובים.

האורח סיים את דבריו באמרו כי גלות זו עליו להתחיל בה תכף עם בוקר יום המחרת, ופרח לו אש האמת.

קיבל עליו רבי ליבר דין שמים באהבה, השיג לעצמו בגדי פשתן פשוטים שיהיו לו ככלי גולה, וכבר בבוקרו של יום ראשון בשבת יצא לגלות.

במשך כל ימי השבוע עבר מעיר לעיר, כשהוא מקפיד שלא ללון שני לילות בעיר אחת, כך היו רגליו מוליכות אותו ממקום למקום עד שביים ערב שבת קודש הגיע אל עיר ואם בישראל, היא העיר ברודי המפורסמת.

נהוג היה בברודי שהאורחים המזדמנים אל העיר בערבי שבתות הולכים אל פרנס העיר הנותן לכל אחד פתק בו נכתב היכן יאכל בשבת. כשביקש רבי ליבר מהפרנס לקבל גם הוא פתק לסעודת שבת, החל הפרנס לקנטרו בדברים ואמר לו:

"אדם חזק ובריא שכמותך עליו להתפרנס מיגיע כפו, לחטוב עצים ולשוב מים ולהיריח את כספו מעמלו, ואין כל סיבה שהוא יאז כמעמסה על כתפי אחרים. מאיזו סיבה אתן לך פתק שבו תצטרך להגיע לחסדי אחרים?"

רק לאחר תחנונים רבים נאות הפרנס לתת לו פתק לסעודת השבת, כשהוא מפנה אותו אל שומר בית הקברות שהתגורר בקצה העיר, על שולחנו יאכל בשבת.

הלך רבי ליבר לביתו של שומר בית הקברות, אלא שבאותן שעות לא היה השומר בביתו. מדי ערב שבת היה השומר מסתובב בין בתי העיר ומקבץ את שכר מלאכתו. לכל בני העיר היו קרובי משפחה שהיו קבורים בבית העלמין, ואותן הפרוטות שאסף היו שכרו על שהיה שומר על הקברים ודואג לנקיונם ולשלמותם.

סיפר רבי ליבר לאשת השומר שהפרנס שלחו להתארח בביתם לסעודת השבת. בתגובה, הסבירה לו בעלת הבית כי אמנם בעלה אינו בבית, אך הוא בודאי ישמח מאד לשמע שהאורח עזר וסיוע לצרכי השבת.

"ובכן, הנה הגרזן והעצים, עמד נא ובקע אותם כהוגן כדי שהם יהיו מוכנים לצורך הבישולים..."

רבי ליבר שמח מאד לעזור בגופו להכנת צרכי השבת, אלא שכיון שמימיו לא עסק בכך ולא היה לו מושג קלוש במלאכת חטיבת עצים, נכשל במלאכתו ותוך כדי עשייתו התנתק אחד מגורי העצים החטובים ונפץ את חלון הווכית לרסיסים.

קל לתאר את חרון אפה וכעסה של בעלת הבית בראותה את החלון השבור. היא החלה לחרף ולגדף, עד שרבי ליבר הבין כי מוטב יהיה אם יתן לה מספר מטבעות כדי להפגי את כעסה. הוא הוציא שני זהובים מכיסו, ונחה דעתה מעט.

בתוך כך הבחין רבי ליבר כי אין כל כוונה בבית זה להכין דגים לכבוד שבת, ובחדרתו לעג את השבת בדגים פתח בתפילה חרישית לבואר כי על עולמים שירחם עליו וישלח לו דגים כדי שיוכל לכבד את השבת כהרגלו.

לא חלפו דקות ארוכות ורבי ליבר רואה כי תפילתו התקבלה. לא החצר נכנס גוי ובידו דג גדול הנקרא 'העכט': "קני את הדג במחיר שלשה זהובים!" קרא אל האשה.

נענתה האשה: "אכן דג נאה ויפה הוא, אך אין ידי משגת לנקותו".

שמע זאת רבי ליבר, וככתוב השלישי המכריע נכנס ביניהם ואמר: "אני מוכן לשלם את מחירו של הדג, ובלבד שאני אהיה זה שיבשל ויכינו לשבת".

התפילה האשה מאד והחלה לקנטרו בדברים:

"באדם מדובר בעשיר המתחזה לעני! הנה יש בידך מעות לרב כדי לקנות דגים גדולים מחד, ומאידך אתה מגיע להתארח בביתנו כאחד העניים המרודים!"

וכי לא מתאים וראוי שרק עניים אמתיים, כאילו המתפרנסים בקב חרובים, יבואו לאכול את לחמנו ולשתות את מימיונו?" לא שם רבי ליבר לב אל דבריה והפציר בה מאד לקנות את הדגים, וחזר על הצעתו שהוא ישלם את מחירם המלא ואף יכניס ויבשלם לקראת שבת.

סוף דבר, נאותה האשה לכך, ורבי ליבר שילם לגוי את מחיר הדג, והיא הביאה לו קדרה ועצים כדי להכין את הדג. עמל רבי ליבר על נקיון הדג, חתך אותו לפרוסות נאות, שפת את הקדרה, ומשכנס לבית כדי לבקש מעט מלח ותבלינים חלקם שם בבהלה חתול אשפתות שהפך במרוצתו את הקערה על פיה.

האשה ששמעה את רעש התהפכות הקדרה יצאה החוצה, ומשראתה את שארית החלה לצעוק ולצווח על רבי ליבר. היא סירבה לתת לו לנקות את הדגים, אספה בעצמה את הדגים שהתנגלו בעפר והכניסה אותם ברוגז כמו שהם אל תוך הקדרה כדי שיבשלו.

לקראת שבת יצא רבי ליבר אל השדות המוריקים שמחוץ לעיר כדי להתפלל ולקבל את השבת. כהרגלו התפלל בדבקות וכלל לא שם לב שהזמן חולף עד שעוררו אותו צעקותיו של השומר שחיפש את אורחו.

כבר לפני שעה ארוכה שב לביתו, ואכשר שמע מאשתו את סיפורו של האורח המוזר שהגיע, יצא לחפש כדי שיוכל להתחיל את הסעודה. לאחר חיפושים רבים גלה אותו בשדה ופתח עליו בצעקות: "אורח פורח! למה אתה עומד בחושך? כבר הגיע זמן הסעודה, בוא נלך אל ביתי כי רעב אנכי!"

בדרך הילוכם היה שומר בית הקברות מטיף תוכחות מוסר לרבי ליבר וגוער בו על

העצמות, והביט בעיניו של ה'בני יששכר', וכשחיון מרחק על שפתיו הקדושות אמר: בראיה בעלמא קני.

אלו דברי הרב הקדוש ה'תפארת שלמה' זיע"א (פרשת שמות ופרשת נצבים): להורות גודל מעלת הצדיקים אשר כל הנגשים אליהם בראיית פניהם נמשך על האדם יראת שמים, כמו שנאמר במשה רבינו ע"ה 'וייראו מנגשת אליו', כאשר נגשו אליו וראו פניו נפל עליהם יראת ה'...

דהנה זה ידוע באנשי דורינו, כי בזמנינו העיקר לעבודת השם הוא להתדבק אל הצדיקים כל אחד לפי מדרגתו. וזה הענין פרסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק ואומר בלבבו מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפי, הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים. אבל באמת אין זה כלום, כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המידות רעות, דעוהו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות רח"ל.

האיסור כחומה בדול

בספרו 'פרדס שאול' (פרשת וישב) פירש הגאון רבי שאול משה זילברמן מוירשוב זצ"ל את הפסוק (דברים יב ז): 'לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתך ותרומת ידך' באופן חסידי.

פסוק זה פירש רש"י בזה הלשון: רבי יהושע בן קרחה אומר, יכול אתה אבל אינך רשאי, יוצא בו 'ואת היבוס' יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם' (יהושע טו טז), יכולים היו אלא שאינן רשאים.

והסביר, כי קשה היה לרש"י לשון הכתוב 'לא תוכל', ולכן פירש כי יכולים היו אלא שאינן רשאים. והוסיף, כי כך הוא צרון הבורא יתברך, שכל איש ישראל יהיה כל כך דבוק במצוות השם, כי מה שאינו רשאי יהיה נדמה אצלו כאילו אינו יכול לעשות כלל הדבר הזה.

הוסיף הרב מוירשוב את ששמע בשם רבו הגאון הקדוש בעל 'חידושי הרי"מ' מגור זיע"א, שלכן מכונים ישראל בשם 'אום אני חומה', היינו, מה שאסור להם לעשות נדמה להם כחומה שאינו יכול לעבור על זה. ולאור זאת, פירש את דברי המדרש על הכתוב (שה"ש ח ט) 'אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף', 'אם מעמיד דברים כחומה נבנה עליה טירת כסף'.

דברים אלו העלה על הכתב נכדו הרב הקדוש בעל 'שפת אמת' זיע"א (פורים תה"ק): ושמעתי ממורי זקני, ענין המוקפים חומה הם אותן שדברי תורה כחומה אצלם, כמו שנאמר אום אני חומה.

סיפר החסיד המופלג רבי בן ציון אוסטרובר זצ"ל, שנשמע מפה קדוש של הרה"ק ה'שפת אמת' מגור זיע"א שהחשיב עצמו לתלמיד הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, והיה זה חידוש עבורו, כי בעת פטירת הרבי היה בסך הכל ילד בן שתים-עשרה.

אחר כך נודעה כוונת קדשו לאור סיפור קצר אותו סיפר הוא-עצמו.

ילד רך היה בעל השפת אמת, ובהיותו יתום מאב ואם גדל בבית זקנו בעל ה'חדושי הרי"מ'.

כך, זכה לחזות בפני קדשו של השרף האלקי רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א. סבו הגדול לקחו עמו בנסיעותיו, בלא לחוס על גילו הצעיר ומזנו הרך של הנכד הקטן.

על מנת להגיע מזורשה - מקום מגוריו,

לקוצק, היה עליהם לחצות את נהר הויסלה במעברת שנסתה לפלס את דרכה בין גושי הקרח הגדולים והמסכנים ששיטו בנהר. "הכל כדאי, ובלבד שיראה יהודי אמת". אמר לאלו שתמהו על טלטוליו של הילד הקטן בחורף הפולני.

באותה הפעמים בהן שהה בקוצק - סיפר בעל השפת אמת, נעלם חפץ יקר-ערך מבית הרבי, ויצאה השמועה שנגנב. כשנודע הדבר לפייבל המשמש, נענה בקול רם: "ומדוע שלא יגנבו כאן?"

הלא הכל כאן הפקר, והבית פתוח לרווחה. כל הרוצה יבוא ויכנס...

קולו של פייבל הגיע לאוני הרבי הקדוש שישב בחדרו, ולשמע הדברים הרעים בקולו:

"לגנבו!?! הלא כתוב בתורה לא תגנבו!!!" "באותה שעה ששמעתי את קריאתו של הרבי", אמר לימים רבנו השפת אמת: "נדמה היה לי במוחש ממש, כאלו נצבת חומת-ענק שלא נתן לעבור דרכה, ומונעת מלגנוב..."

כן אמר השפת אמת' בילדותו, כאשר למד על חטא עץ הדעת, כי עיקר חטאו של הנחש הוא במאמרו 'אף כי אמר אלקים, שקרר את האשה מן האיסור, באמרו: אמנם אמר אלקים, אך מה בכך.

מפיהם ולא מפי סתם

לא בכדי רכש הרב הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א את כינויו 'שר בית הזהר'. בקי היה בנסתרות וידיו רב לו בפנימיות התורה, עד שהיה לבר-סמך המובהק בדורו בקבלה ובתורת הסוד. אולם לא רק בנסתר יצא לו שמו, אלא אדרבה ידוע היה כגאון מופלא ועילוי מובהק בחלקה הנגלה של התורה הקדושה, עד שנצבו כל גדולי דורו נפעמים לנוכח התופעה האנושית המבהילה בעוצמתה.

דוקא משום כך היה הדבר תמוה בעיני הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין מלובו זצ"ל, בעל 'שועות יעקב', דעוהו עליו מלכניע הוא עצמו בכפיפות ברכ' ושפלות של ממש לפני הרבי החוזה מלובלין. בידעו ומיכורו את רום מעלתו ואת היקף ועומק ידיעותיו בתורה, תהה על כך באזניו תחת אחז השיחים.

'מה לכם, במטותא ממעלת תורתכם', פנה אליו בתמיהה, 'לנסוע אל הרבי מלובלין? הלא כל התורה כולה כמזנוח בביסכם, הנכם בקאים בכל קוצו של יו"ד ונהיירים בכל שבילי דאורייתא, ומה עוד תוכלו ללמוד בלובלין? וכי אין בנסיעות אלו משום ביטול תורה?'

'ודאי מכיר הגאון את סוגית 'מבוי העשוי כנדל' על בריה' (עירובין ח) פתח הרבי את פיו בחכמה, 'בידעי ומכירי אמינא שכבודו בקי היטב בנבכי סוגיא זו לפרטיה, ברור לו מהי צורת המבוי המדבר ומהם הצדדים להקל או להחמיר'.

'ועל אף זאת, במדה ותשלח קהילה רחוקה פלוגית שאלה הלכתית בענין זה', המשיך, 'הלא אין כל ספק כי יטל הרב את צוררו ויגדל רגליו עד לאותה עיר, על מנת לראות במו עיניו במה דברים אמורים ולהכריע על סמך ראייה, שהרי אינה דומה שמינה לראיה'.

'כן הדבר בנוגע אלי', המתיק לסיום, 'אמת שיש בידנו תורה, נביאים וכתובים: ששה סדרים ומדרש חז"ל, ספר הזהר הקדוש וספרי יראים ומוסר. אך האם אסתמך על אותן אותיות שאני רואה בספר? איך אתאפק ולא אסע ללובלין, שם אפשר לראות בחוש ולמשש בעין אצל הרב

המשך בעמוד ד'

תפילה

פנינים וערגליות בעניני עבודה שבלב זו תפילה

מבטחה ביישובת פרשתו

חידוש נפלא כתב הרב הקדוש רבי יהודה אריה לייב מגור זי"ע בספרו 'שפת אמת' (בא תרמ"ח), על דברי חז"ל (מנחות קי.), כי כל העוסק בתורת הקרבנות כאלו הקריבים:

כשם שכל העוסק בפרשת הקרבנות נחשב לו כאילו הקריבם בפועל, כן נחשב בפרשיות יציאת מצרים, כאלו עברה עליו הגלות, וכל הלומד ומתעמק בענייני גלות מצרים ועוסק בכל אותם שעבודים ויסורים שעברו בני ישראל במצרים, הרי זה נחשב לו כאלו הוא התייסר בכל היסורים האלו בפועל ממש.

הוסיף השפת אמת', כי לכך נכתב בתורה כל מה שארע לאבותינו במצרים, כי התורה קיימת לעד ולעולמי עולמים, ובה נקבעים לדורות כל המאורעות הכתובים בה, כך שבשעת הלימוד באותם עניינים, הלומד כביכול חי אותם וזוכה שיקרא כאילו הוא מקים אותם.

וכשם שאפשר לעורר את עבודת הקרבנות על ידי קריאה ולימוד עניניהם בתורה, כך גם המאורעות של גלות מצרים, ניסי הגאולה ויציאת מצרים, נכתבו ונקבעו בתורה, ועל ידי קריאתם אפשר לעורר אותם לעולם, עד שהעוסק בהם הרי זה כאלו הוא עצמו עבר את הגלות על כל שעבודיה, וכן כאילו יצא משם לחירות עולם.

בכך מתקיים מה שנאמר (דברים ו כא-ג) 'ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים וגו', ואותנו הוציא משם, כפשוטו וכמשמעו, כי כאשר אנו לומדים את תורת הגלות ואת תורת הגאולה - הרי שאותנו עצמנו הוציא הקדוש ברוך הוא ממצרים.

כעין יסוד השפת אמת' הביא גם הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא זי"ע אודות פרשת התוכחות הכתובות בתורה, והסביר שאין הכוונה בכתיבתן שיתקיימו הקללות הללו בפועל חלילה, אלא התכלית היא שכאשר ילמדו ויתבוננו בפרשיות התוכחה והיסורים, ויבואו מחמת כך לפחד מה' וליראתו, יחשב הדבר כאלו ארע כן בפועל, ויצאו בכך ידי חובת היסורים.

הבנה זו מעוררת קושי ואי-נוחות מסוימת: אם נאמר שכל לימוד מעורר את הענין הנלמד, עד שנחשב לאדם כאילו קיים את אותו ענין, מה נאמר באותן פרשיות בתורה שבהן ישנם דברים שאינם רצויים, כגון חטאים ועוונות שונים - האם גם אז נאמר שהאדם הלומד את הפרשיות הללו כאילו קיימן? האם יחשב לו כאילו עבר חלילה את אותן עברות?

דבר נוסף יש להעיר, כי לכאורה רעיון זה סותר יסוד המקובל בקרב רבים, שלא ללמוד עניינים שונים שאינם טובים, שלא לעורר עינים על הלומד, כגון הלכות אבלות וכדומה.

וכבר היה מעשה בישיבתו של מרן ה'חתם סופר' זי"ע, שבחקופה מסוימת הרבה מתלמידיו האברכים נתנו גטי כריתות לשותיהם. וראו בחוש שלא היה זה בדרך הטבע כי אם מחמת שהלימוד הקדוש של

ה'חתם סופר' עם תלמידיו במסכת גיטין השפיע על העולם את ענין הגרושין, וזה מה שגרם שתלמידיו שומעי לקחו נזקו מכך ובאו בעצמם לידי גרושין.

מעין זה אירע גם אצל ה'חתם סופר' בעצמו, וכפי שכתב באגרת לחמיו הגאון רבנו עקיבא איגר זי"ע (שו"ת חתם סופר י"ד ח"ב סי' שמו), ששלח לו שתי שאלות בהלכות אבלות - אותן הוא מכנה בלשון סגי נהור הלכות שמחות - ומספר לו כי נרתע לאחריו בפחד כיון שהוא אדם החושש מדברים כגון אלה, ואף קרא את הפסוק (תהלים קיט טז) 'העבר חרפתי אשר יגרת' כי משפטיך טובים', ואכן באותה תקופה בא עליו אבל וצער.

ולכאורה, על פי הרעיון האמור, יהיה הדבר להפך, שכאשר לומד האדם ענייני יסורים וכדומה הרי זה כאילו באו עליו היסורים והוא כבר לא צריך לקבלם בפועל.

התשובה לכך היא, כי בודאי יש הבדל באופן בו לומדים ועוסקים בתורה. האופן האחד הוא, כאשר לומדים וגורמים את התעוררות הענין הנלמד בצורה שהלימוד נחשב במקום המעשה או המקרה. כך הדבר בקריאת פרשיות הקרבנות, שאז הלימוד הוא תחת הקרבת הקרבנות בפועל, וכך גם בלימוד ענייני יציאת מצרים, שהקריאה מעוררת ומחיה את הענין, עד שנחשב לו ללומד כאילו עבר על ידי לימודו את שעבוד מצרים ממש.

לעומת זאת, ישנו אופן של לימוד שבו הוא אינו מעורר דבר, כפי שאנו קוראים את הפרשיות שבהן מסופר על חטאים ועוונות, או לומדים עניינים שאינם טובים כמו גרושין ואבלות.

מדוע דווקא הלימוד בענייני הקרבנות ויציאת מצרים מעורר את הנלמד כאלו התקיים, ואלו בשאר עניינים לא? מסתבר, שההבדל בין אפני הלימוד הללו הוא בגישתו של הלומד, בתכליתו ובמטרתו בעת הלימוד.

כי כאשר האדם נגש אל לימודו במטרה שהוא יעורר את הענין באופן שיחשב לו כאלו עשה אותו בפועל, אזי כך אכן הלימוד פועל.

לעומת זאת, כאשר האדם נגש ללמוד פרשיות שהוא אינו מעונין שיחשב לו כאילו עשה את אותם מעשים המתוארים שם, והוא לומד רק לשם מצות תלמוד תורה או בכדי לדעת ממה להזהר - כפרשיות של איסורים, או הלכות אבלות וכדומה - ודאי שהלימוד אינו מעורר את אותם עניינים.

אמנם לפעמים הגישה ללימוד על מנת לעשות היא כה חזקה, עד שהיא עלולה לעורר בפעל ממש גם את המקרים שאינם רצויים.

הוכחה ליסוד האמור, שהתעוררות העניינים הנלמדים תלויה גם בתכליתו וכוונתו של הלומד, נתן להביא מדברי רבנו האור החיים הקדוש זי"ע בענין זה, בפרשת ראה, על הפסוק (דברים יב כח) 'שמר ושמעת ראה את כל הדברים האלה', שלימדה אותנו התורה כי יכול האדם לקיים את כל מצות התורה, אף שלמעשה ישנן הרבה מצות שאינן מצויות אצל כל

המשך בעמוד ד'

עצלותו שהביאתו לחזר על הפתחים: "יהודי שכוחו במתניו יצפה לשולחנם של אחרים? וכי אין בכוחך ללכת לעבוד ולהשתכר כראוי ולא להצטרך לביריות?!"

רבי ליבר שמע את דברי החירופים והגידופים שלא פסקו, ושתק שתיקה רועמת שגרמה לשומר להוסיף דברים כהנה וכהנה.

כשהגיעו לבית מיהר בעל הבית להודיע לאורחו כי הוא מקדש על הפת, על לחם הקבר שיש לו, וברצונו גם להוציא בקידוש זה. ענה רבי ליבר לעומתו שברשותו יין לקידוש, ואין הוא צריך אלא כוס.

הדבר הרגז מאד את השומר שחמד את היין, והוא טען כי אין לו כוס בביתו. סבור היה שכעת יאלץ האורח לתת לו את היין.

רק לאחר בקשות מרובות נתן השומר לאורחו כמין קדרה קטנה שתשמש לו ככוס, ולאחר שמלא האורח את הקדרה ביין חטף בעל הבית את הבקבוק והוריקו אל תוך גורנו, תוך שהוא נאנח ואומר: "דעו שיין כזה לא שתינו מימי! אף העשירים המופלגים בעירנו אינם מקדשים על יין משובח כזה, וכאן יש עני שדעתו רחבה ליין משובח שכזה?!"

עוד הוסיף השומר לטעון: "לא ראיתי מימי קבצן כזה! תוהה אני האם אין מצוה גדולה יותר להשאיר את הלחם שהוא אוכל בעבורנו, למשך ימות השבוע, אך מה אעשה, וכי יש ברירה ביד, הרי ירא אנכי מפני הפרנס, כי אם יודע לו שהוא לא סעד על שולחנו כראוי, ודאי יעסע עליו ואולי אף יפטור אותי מעבודתי כשומר בית הקברות..."

לשיא הגיעו הדברים כאשר הגישה האשה את הדגים. השומר טעם מהם מלא פיו וירקם בחמת זעם: "הרי הדגים מלאים עפר ואבנים, וכי מבקשת את להרגיני?!"

האשה שראתה כי בעלה כועס מאד, הסיטה את האש לכוננו של האורח וצעקה אליו: "וכי מה אני אשמה בכך שהאורח הפך את הסיר של הדגים והם נשפכו לארץ ונתערבו עם האבנים והחול?!"

בשמעו זאת בערה חמתו של השומר עוד יותר, הוא קילל את האורח נמרצות ולא נחה דעתו עד שגרשו והוציאו מביתו החוצה, ורק כשנח מעסו הודיעו כי יכול הוא להכנס חזרה.

לאחר ברכת המזון הודיע השומר לרבי ליבר כי הוא אינו יכול לתת לו ללון בביתו, ירא הוא פן יגנוב אחר חפץ מביתו.

רבי ליבר נותר אובד עצות. בלית ברירה יצא החוצה, אל הלילה הקר והאפל, שם המתין

עד אור הבוקר.

משהאיר השחר הלך להתפלל בבית הכנסת שבו היה מתפלל גם הגאון הקדוש רבי אפרים, בנו של רבנו **היחזקאל צבי** ז"ע. רבי אפרים צופה היה ברוח הקודש ומיד הרגיש במעלתו של הרב האורח, על אף שרבי ליבר נעמד מאחורי הבימה, בין שאר העניים והאביונים, ואמר לגבאי בית הכנסת: "האורח העומד מאחורי הבימה יהודי נכבד הוא, ויש לחלק לו כבוד."

נגש הגבאי לרבי ליבר ובקשו לשבת בכותל המזרח, אך הוא סירב בתוקף. כשראה זאת רבי אפרים נגש אליו בכבודו ובעצמו ואמר לו:

"בגזרת מרא דאתרא הרי אני גוזר עליך לעשות ככל שאנכי מצוה אותך".

אחוז רבי אפרים לרבי ליבר בידו, הביאו אל כותל המזרח והושיבו על ידו, ואף ביקש שיכבדוהו בעליה חשובה כערכו הרם.

אחר התפילה אמר לו רבי אפרים: "יודע אני את כל מה שנגזר עליך בבית דין של מעלה, גם יודע אני כל מה שעבר עליך בשבוע האחרון, החל מיום צאתך מבייתך עד מאורעות ליל שבת, אבל דע לך שסבל זה וסבלת בשבת זו נחשב לך כגלות של שנה שלמה, ורשאי אתה לשוב לבייתך כבר במוצאי שבת".

ואכן, לאחר הבדלה התגלה אליו אליהו הנביא וזכר לטוב, ובישר לו: "שבת זו נחשבת לך כאלו השלמת את עונש הגלות, ויכול אתה לשוב לבייתך לחיים ולשלום".

הרי לנו מעלת הכנסת אורחים על שולחן השבת, שהיה בה כדי להמתיק את גזירת הגלות הקשה מעל ראשו של רבי ליבר, אשר בשכר שהתאמץ לקיים את המצוה ביתר שאת השלים את כפרתו במהרה.

המנע מכם

על הפסוק (בראשית יח א) 'וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האלה כחם היום' פירש רש"י: "ישב חסר כתיב."

אמר על כך הרב הקדוש **רבי מנחם מנדל מקוסוב** ז"ע בעל '**אהבת שלום**', שבא הכתוב ללמדנו את דרכם של הצדיקים לנהוג בענוה ובשפלות, וגם אם הם מקיימים מצוות הכנסת אורחים, הרי שבשפלות רוחם הם סבורים שכלל וכלל לא קיימו את המצוה כראוי.

כי כך דרכו של הצדיק, שמסתכל למיד על עצמו כמי שעדיין לא התחיל לעבוד את הבורא יתברך שמו, ובכל פעם שזוכה למדרגה גבוהה יותר כך רואה בשפלותו יותר. וזו היתה מדתו של אברהם אבינו, עליו

השלום, שאחוז היה במדת החסד, לקיים מצות הכנסת אורחים בגופו ובממונו בהתלהבות ובשמחה, ובכל זאת לא נתקרה דעתו לעולם, כי היה נדמה לו שעדיין לא התחיל לקיים את המצוה כראוי והוא מחסר ממנה, וזהו הכונה בדברי רש"י 'ישב חסר כתיב'.

משלוח גבה

על הנאמר (דברים יד כב-ג) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה. ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו ש מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרך בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים', מביא הרב הקדוש רבי יהודה אריה לייב מגור ז"ע בספרו 'שפת אמת' (ראה תרג"ד) בשם זקנו הגאון הקדוש רבי יצחק מאיר מגור ז"ע בעל 'חדושי הרי"ם', שמכאן יש ללמד שאכילה בקדושה לפני ה' מתקנת את האדם להיות ירא שמים, וכמו כן יש לומר על מאכלי השבת שהם מתקנים את גוף האדם ומרוממים אותו לזכות להיות ירא שמים.

במקום אחר (שם תרג"ב) כתב בעל 'שפת אמת' שמצא הוכחה לכך שדבר אמת היה בפיו של זקנו, שכן אמרו **חכמינו ז"ל במדרש נחמא** (ראה יא) שבזכות שני דברים זוכים בני ישראל לשמחה לפני המקום, בזכות המעשרות ובזכות השבת. הרי לנו ששניהם שוים במעלתם, וכשם שאכילת המעשרות גורמת לאדם שיהיה ירא שמים, כן יש לומר במאכלי השבת.

כעין זה מצאנו גם **במסכת שבת** (ק"ט), שאמרו **חכמינו ז"ל במסכת יבמות** (גג) שדרשו זוכים לעשירות בזכות שמעשרים פרותיהם, ועשירי חוץ לארץ בזכות שמכבדים את השבת, ומכאן שמעלתם שוה.

עוד כתב (צו תרג"א), שרמזו לדברי זקנו יש בדברי **חכמינו ז"ל במסכת יבמות** (גג) שדרשו את הכתוב בענין המעשרות 'למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים' שמדבר על השבתות והימים טובים. הרי לנו רמז לכך שהכווין הטמון במאכלי המעשרות קיים גם במאכלי השבת.

עוד אמר בעל 'חדושי הרי"ם', שקדושת המעשרות משפיעה גם על שיירי המאכל שלא הופרשו לגבוה, וכמו כן יש לומר על מאכלי השבת שהם מבחינת 'זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מב כב), שאכילתם מביאה יראת קדושה למאכליו של האדם בכל ימות השבוע.

בצדיקים יש כללים משלה, דרך מסוימת בה יש לצעוד, ועל כך כבר עומדים רבותינו מאורי החסידות.

יש הנוסעים לרוב כדי לשאוב מלוא חפנים תורה, אחרים מכתמים גלגלים ממרחקים על מנת לחזות בעבודת התפילה ויש שעושים זאת במטרה לעמד בסוד קדושים ולעקב מקרוב אחר מעשי הצדיק והליכותיו.

כל אלו ראויים ונכונים, אהובים וברורים, אולם לא זו הכוונה ואין זו המטרה בנסיעה לצדיק. המטרה שונה לחלוטין, הרוח הרוחני אחר בתכלית, ועל כך מצאנו דברים כדרבנות בספר הקדוש '**מאור ושמש**' (פרשת ויחי), בשם הרב הקדוש **רבי מרדכי מנשיץ**, שאמר, "ששרש מה שנוסעים אל הצדיקים - יהיה עקר הכוונה לא כיש מי שנוסעים עבור תפלה, ויש מי שנוסעים עבור תורה, ויש מי שנוסעים עבור שיראו מדרגות, לא זה הוא הנסיעה העקרית. אלא העקר הנסיעה יהיה רק עבור לבקש השם יתברך, לידע לירא מהשם יתברך היראה הרוממות, ולידע כי הוא עקרא ושרשא דכל עלמין. והאיך יוכל לבוא לזה - העקר הוא על ידי התחברות הצדיקים".

הנה מיסב הרב הקדוש ה'מאור ושמש' את תשומת לבנו לכך שאפשר להתעלות ולהעפיל למדרגה המרוממת ביותר של יראת הרוממות, להתרומם טפח וטפחים מעל הוי החולין, בכח הדבקות בצדיק!

תפילה

המשך מעמוד ג'

אחד, או שאינן מציאותיות כלל כיום.

זאת על ידי 'ושמעת', שייקים את המצוות בלימוד וישמע את האמירה בפה, ובוה 'יחשב לו כאלו באה אותה המצוה לידו וקיים אותה. ומעתה יכול לשמור ולעשות 'את כל הדברים האלה', כלשון הפסוק.

תוספת ביאור כתב האור החיים בפרשת בחקתי (ויקרא כ ג), שם חזר בתחילת דבריו על היסוד האמור, שכל מצוה ומצוה שאינה בהישג ידו של האדם יכול הוא להשיגה ולהחשיבה כאלו עשה כאשר הוא לומד את ענינה בתורה.

אולם שם הזכיר האור החיים ענין נוסף שיש להוסיף בשעת לימוד המצוה במטרה להחשיבה כאלו עשה, וזו ההמתנה והצפייה לקיום המצוה, מתוך מחשבה 'מתי תבוא לידי ואקיימה'. רק על ידי שילוב שני הדברים, של לימוד המצוה והתקווה לקיימה - נחשב לו לאדם כאלו עשה את אותה מצוה.

אולם יש המפרשים את דברי האור החיים הקדוש באופן אחר, ומבארים כי יש כאן שתי דרכים נפרדות איך להחשיב את המצוה כאלו נעשתה: או על ידי לימודה, או על ידי הצפייה והתקווה ליכולת לקיימה בפועל.

אמנם מעיין בפשטות דברי האור החיים הקדוש לא נראה כן, מה גם שבשאר המקומות בהם דבר בענין הזה, הזכיר רק את הדרך של לימוד תורת המצוה.

אלא נראה, כאמור, שהאור החיים הקדוש מוסיף כאן תנאי בתוך סגולת לימוד תורת המצוה, והוא שהלימוד עצמו צריך להיות מתוך צפייה ותקווה לקיים את המצוה בפועל, שאז הלימוד אכן פועל את התעוררות ענין המצוה, ונחשב לאדם על ידי לימודו כאילו עשה את המצוה ההיא.

געיר כי אמנם האור החיים הקדוש דבר על מצוות שבהן שייכת הצפייה לקיימן, אולם לפי שיטתו נוכל לומר, כי בענינים בהם לא שייכת גישה של המתנה וצפייה למצוה, כמו בלימוד עניני השעבוד והגלות, מכל מקום יכול הוא לחשוב במחשבתו את הכוונה שיוזכה על ידי הלימוד שיחשב לו כאלו קיים ועשה את אותו ענין. הכלל הוא, שהלימוד עצמו, אם הוא נעשה מתוך גישה סתמית, אינו פועל לעורר את הענין הנגלמד, ורק כאשר הולמד בא מתוך תכלית ומטרה כזו, אזי אכן בכוח התורה הענין מתעורר. גם תלוי במטרתו ובתכליתו של האדם בשעת לימודו - אם הוא לומד על מנת לעשות תגיע התעוררות באופן אחד, ואם הוא לומד על מנת שיחשב לו כאילו קיים ועשה אזי תגיע התעוררות באופן אחר.

על התורה המשך מעמוד ג'

הדומה למלאך את התורה והעבודה, התפילה והשבת?!

ציזיו מבהיל נאמר בפרשתנו (דברים יג ה): '**אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו**.'

אם נתבונן בדברים, תאחזנו רעדה ואף תמיהה רבת.

'אתו תיראו', ניאח. 'את מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו' גם מובן בעליל. הלא זו תכלית ירידתנו הנה לעולם. לעשות את רצון הבורא יתברך ולחיות את חיינו באופן שיעלה לנחת רוח תמידית לפניו. אבל 'בו תדבקו'? אתמהה. כיצד יכול אדם קרוץ מחומר, בן תמותה ומעוט ערך, לדבק בשיכנה הנעלית ומרוממת גבה מעל גבה, באלקי השמים והארץ אשר הוא אש אכלה ולית מחשבה תפיסא בה כלל?!

התמיהה הזו מובאת כבר בחז"ל (כתובות קיא): "וכי אפשר לאדם לדבק בשיכנה?" ועל כך באה התשובה: "אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשיכנה".

בדרך זו מבאר רבנו האור החיים' הקדוש זיע"א את לשון הכתוב: 'ובו תדבקו', ואילו בדברי: 'שידבק בלומדי תורה, שהם מרכבה לשיכנה, וכאלו נדבק בו יתברך. וכאן צוה ה' שלא ידבק אלא בקרובי ה' וקדושי'. אכן, חשוב להבהיר כי גם לעבודה קדושה וחביבה זו של דבקות

לשמייעת השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

